

ОСВІТНІЙ ФАКТОР

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ЖУРНАЛ

Засновник громадська організація «Спілка освітян України»

Головний редактор, науковий консультант, доктор педагогічних наук
Вербицький В.В.

Літературний редактор, коректор
Цюнь С.О.

Редакційна колегія

Андрущенко В.П., доктор філософських наук, академік;
Безусько А.Г., кандидат біологічних наук, доцент;
Бех І.Д., академік НАПН України, доктор психологічних наук, професор;
Бордюг Н.С., доктор педагогічних наук, доцент;
Драган О.А., методист в/к НЕНЦ;
Захарченко Г.І., перший заступник голови ГО «Спілка освітян України»;
Кацурак В.П., заступник директора з навчально-виховної роботи НЕНЦ;
Кириченко В.І., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;
Корнієнко А.В., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;
Костенко С.О., доктор біологічних наук, доцент;
Лещенко М. П., доктор педагогічних наук, професор;
Мачуський В.В., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;
Медведєва Т.В., кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник;
Педан Ю.Ф., директор Дніпропетровського обласного еколого-натуралістичного центру;
Петлицька В.П., методист НЕНЦ;
Первушевська І.О., Заслужений працівник освіти України;
Просіна О.В., кандидат педагогічних наук, доцент;
Сапіга Ю.С., директор БО «Грін Крос Україна»;
Семенченко Н.І., заступник голови ГО «Спілка освітян України»;
Середницька А.Д., начальник відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини Міністерства освіти і науки України;
Цюнь Л.О., методист в/к НЕНЦ;
Шкільна І.М., кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник;
Щепкін Є.Ю., методист НЕНЦ.

Журнал можна передплатити, придбати за адресою:
м. Київ-74, вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ

Реєстраційне свідоцтво КВ №25077-15017Р від 23.12.2021

Підписний індекс 76964

Рукописи не рецензуються й не повертаються.
Деякі матеріали друкуються в порядку обговорення.
Редакція не завжди поділяє точку зору авторів.

Адреса редакції: 04074, м. Київ, вул. Вишгородська, 19, НЕНЦ
Тел./факс 430-0260. Тел. 430-0064, 430-2222
<https://nenc.gov.ua>, E-mail: nenc@nenc.gov.ua

Надруковано в ТОВ «НВП «Інтерсервіс».
Підготовлено до друку 11.04.2022

Концептуальні засади підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю.....	106
Стрельніков В.Ю.	
Робота з вирощування магнолій на Стрийській міській станції юних натуралістів	109
Кирилів Оксана Василівна	
Навчальна програма «хімія та життя» - вдосконалення освітніх та творчих можливостей гуртківців у повсякденному житті.....	111
Менафова Ю.В. Шубчинський В.Д.	
Координаційно-методичне забезпечення та інформаційно-методичний супровід екологічної освіти і еколого-натуралістичної творчості юннатів та учнів	114
Климчук Василь	
ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ	
Технологія інноваційної діяльності в управлінні сучасним позашкільним закладом на засадах ідей Василя Сухомлинського	119
Остапчук Валентина Адамівна	
Дослідно-експериментальна робота у позашкільному навчальному закладі	123
Богомолова Оксана Антонівна	
Застосування квест-технології як засіб активізації пізнавальної діяльності молодших школярів	126
Богомолова Оксана	
Діяльність закладів позашкільної освіти України в умовах війни: важливі вектори	129
Олена Литовченко	
Удосконалення методичного процесу в закладі позашкільної освіти.....	131
Корнієнко Анна Володимирівна	
Використання проєктних технологій при вивченні предметів STEAM на пряму в ЗПО.....	133
Сімченко Сергій Володимирович	
Цифровізація та перехід на сучасні навчальні ресурси важлива умова для розвитку освіти	137
Кравець Т.І.	
Розвиток soft-skills компетенцій педагогічних працівників закладу позашкільної освіти.....	140
Масютіна М.Е	
Підвищення якості дистанційної освіти під час війни	142
Герасимик-Чернова Тетяна Павлівна	
Розвиток навичок саморегуляції в умовах воєнного стану та практики зниження рівня тривожності учасників освітнього процесу Щербанівського ліцею	144
Гордієвський Дмитро Євгенович Драч Наталія Володимирівна	
Формування життєвих компетентностей на уроках трудового навчання.....	146
Данчук Наталія	
Організація освітньої діяльності закладу в умовах воєнного стану	149
Трегубова Людмила	
Методика використання інноваційних технологій у позашкільній роботі.....	151
Мисько Володимир Мисько Тетяна	
Використання мультимедійних технологій та STEM-навчання, як активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках біології	156
Дученко Аніта Петрівна	

пр. / за заг. ред. Л. А. Мартинець. Вип. 3. Ч. 1. Особливості управління навчальним закладом у сучасній системі освіти. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. С. 101–104.

16. Lebedyk L. V. 1.15. Structural components and functions of projecting activity of future high school teachers. Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School: monograph / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague, OKTAN PRINT s.r.o., 2020. 674 p. P. 155–162.

17. Lebedyk L. V. Forms of Pedagogical Preparation of Higher School Teachers Within Master's Degree Studies. Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio J. Paedagogia-Psychologia. Lublin Polonia. Vol. XXXII, 1 2019. P. 89–98.

18. Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk

and Larisa M. Olifira. The formation of the humanistic position of the student in the educational process. Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment. 2020. Volume 8. № 3. pp. 472–484. URL : <https://www.lifescienceglobal.com/journals/journal-of-intellectual-disability-diagnosis-and-treatment/volume-8-number-3/82-abstract/jiddt/4043-abstract-students-humanistic-position-formation-in-the-educational-process>

19. Strelnikov V. Yu., Lebedyk L. V., Hura T. V., Sysoieva S. I., Stankevych S. V., Shapovalova E. V., Avilova O. Ye. Leadership and social work in the environmental management system. Ukrainian Journal of Ecology. 2021. № 11 (2). С. 349–351. URL : <https://www.ujecology.com/articles/leadership-and-social-work-in-the-environmental-management-system.pdf>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Стрельніков В. Ю.

Перегляду концептуальних засад (змісту, технологій, принципів) системи підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю об'єктивно вимагає рух України до світового освітнього простору. Це підвищення кваліфікації має гарантувати досягнення високої якості й результатів роботи фахівців.

Сьогодні у системі неперервної освіти назріла потреба в нових теоріях, зокрема, назріла проблема розробки й реалізації концепції підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю, яка відповідала б сучасному інформаційному суспільству. Будуючи концепцію підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю, слід врахувати, що дидактика неперервної освіти, як плюралістична наука, послуговується різними засадами, з різних сторін вивчає об'єкт свого дослідження. Хоча, інколи дослідники не вважають дидактику наукою, а мистецтвом, висловлюють сумніви щодо стабільності дидактичних закономірностей [6, с. 46]. Для підтвердження стабільності дидактичних закономірностей, слід зважати на протиріччя дидактичних засад, уникати суперечливості теоретичних висновків.

Якісне підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі неперервної освіти полягає у створенні належних для неї умов, побудові означеного науково-методичного підвищення кваліфікації як упорядкованої множини взаємопов'язаних і взаємообумовлених функціональних і структурних компонентів, що становлять єдине ціле, поєднані спільною метою і завданнями, спрямованими на якість системи. Слід зважати на гальмування розвитку концепції її надмірною «цілісністю», відсутністю внутрішніх логічних протиріч [6, с. 47].

Концептуальні засади підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у системі неперервної освіти мають відповідати усталеним вимогам: бути ідеальною моделлю досліджуваного підвищення кваліфікації (у гносеологічному плані); враховувати загальні закони, принципи, пояснювати сутність досліджуваного явища (підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у системі неперервної освіти); пояснювати передбачення ходу подій і їх наслідків; перевіряти на практиці істинність цих пояснень; використовувати для опису підвищення

кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у системі неперервної освіти специфічну мову цієї галузі знань; виконувати функцію методу наукового пізнання, пов'язуючи істотні ознаки підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у системі неперервної освіти з іншими явищами; не містити внутрішніх логічних протиріч, бути «цілісною»; бути системою доказових міркувань; керуватися відповідною системою методів пізнання; мати практичне застосування [14, с. 133]. Слід урахувати межі застосування означеної концепції, адже вона може бути однобічною, що навіть буває корисним, висвітлювати особливо недосліджений аспект предмета, але практика по можливості має бути всебічною (К. Ушинський [16]).

Аналіз наявних наукових концепцій, у яких певною мірою досліджувалася проблема підвищення кваліфікації педагогів у системі неперервної освіти [1–5; 7–15; 17 та ін.] показав, що лише розпочалося всебічне дослідження феномену «підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю» як самостійної наукової проблеми.

Оскільки у підвищенні кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у системі неперервної освіти важливим є усвідомлення ними мети, результату, змісту, методів, засобів, розглянемо докладніше ці компоненти їхнього підвищення кваліфікації. Викладачі закладів неперервної освіти мають так здійснювати означену систему підвищення кваліфікації, щоб: можна було її відтворити; забезпечити її структурну і змістову цілісність; надати оптимальні технології і засоби навчання; створити творче навчальне середовище; д) забезпечити оперативний зворотний зв'язок і вчасну корекцію розвитку дитини у закладі позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю [10, с. 310].

Стосовно мети роботи з учасниками еколого-натуралістичних гуртків, викладач системи неперервної освіти має розуміти, що мета, як основна передумова його діяльності з підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю

й ідеальне уявлення результату, задається соціумом. Метою проєктованої системи підвищення кваліфікації є: створення й реалізація оптимального її проєкту, побудованого на суб'єкт-суб'єктній взаємодії, який найефективніше забезпечує запити суспільства і педагога; компонування параметрів підвищення кваліфікації як об'єктів подальшого управління; урахування чинників, що визначають якість цієї системи, засобів регулювання й корекції [10, с. 310].

Результат підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю має ствердитися як певний педагогічний проєкт, функціональна специфіка якого залежить від: стану освітнього середовища; особливостей суб'єктів, зайнятих підготовкою; функціональних зв'язків елементів підвищення кваліфікації педагогічних працівників; можливостей їх ефективного використання; очікуваних результатів [10, с. 310].

Функціональна специфіка підвищення кваліфікації педагогічного працівника залежить від: його особливостей як суб'єкта; стану середовища; функціональних зв'язків між елементами роботи з педагогами закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю; можливостей для їх ефективного використання, очікуваних результатів.

Стосовно змісту як складника проєктованого підвищення кваліфікації педагогічного працівника закладу позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю, важливо проєктувати «різномасштабні» організаційно-змістові одиниці – окремі заняття, системі занять з теми, розділу, модуля, предмета тощо. Важливо в умовах гуманізації навчання формувати у суб'єктів роботи з педагогами закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю демократичні, партнерські взаємини, забезпечити прозорість їхньої роботи [10, с. 312].

Особливість підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю у системі неперервної освіти зумовлена її головною роллю у поєднанні теорії і практики. Досліджуване підвищення кваліфікації має розглядатись як цілеспрямована творча реалізація програми спільної діяльності суб'єктів роботи у руслі проєктно-орієнтованого полівалентного інтегративного підходу для досягнення мети – забезпечення

педагогічної майстерності педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю.

Практичне застосування викладачами системи неперервної освіти знань про результат, глобальну мету, основні характеристики, засоби, методи роботи з педагогами закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю сприятиме появі у них задоволення від виконаних проєктів, підвищить його якість, скоротить час і витрати на виконання проєктів, спростить реалізацію і модифікацію спроектованої ними системи. У системі неперервної освіти викладач має володіти схемою роботи з педагогами закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю як складною організаційно-технічною системою з комплексом методичних матеріалів, технічних засобів (зокрема, комп'ютерних мереж), алгоритмів, програм, які регламентують організацію роботи з педагогами закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю на всіх її стадіях і етапах.

Проектована система неперервної освіти підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю має бути: модульною (пропонувати набір функціонально незалежних модулів, які можна використовувати); інформативною (уміщувати різні навчальні програми, інструктивно-методичні матеріали, інформаційні фонди, технічні засоби, сайти тощо); здатною до модифікації в інших предметних сферах; інтерактивною для користувачів і розробників. Загалом проєкт підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів позашкільної освіти еколого-натуралістичного профілю повинен мати ґрунтовну наукову основу, виконувати соціальне замовлення, бути ментально зорієнтованим, узгоджуватися із загальноприйнятими цінностями і моральними нормами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лебедик Л. В. Досвід формування та розвитку професійної компетентності педагогів закладів позашкільної освіти у провідних країнах Західної Європи. Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти: збірник наукових статей / За заг. ред. Г. Л. Єфремової. Суми, 2022. 440 с. С. 53–58.

2. Лебедик Л. В. Забезпечення якості підготовки і підвищення кваліфікації педагогів закладів позашкільної освіти. Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОРМ Петров В. В., 2022. 349 с. С. 168–171.

3. Лебедик Л. В. Методологічні основи формування компонентів професійної компетентності науково-педагогічних працівників. Зб. матеріалів IV Всеукр. наук.-метод. конф. «Забезпечення якості вищої освіти: підвищення ефективності використання інформаційних технологій у здійсненні освітнього процесу», 13–15 квіт. 2022 р. Одеса : Одеська національна академія харчових технологій, 2022. С. 486–489.

4. Лебедик Л. В. Моніторинг якості системи підготовки та підвищення кваліфікації викладачів вищої школи. Використання технологій менеджменту якості в управлінні закладами освіти: зб. матеріалів II регіон. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, Україна, 20 листоп. 2018 р.). / укладачі: Брик Р.С., Дідух Т.Г. Тернопіль, 2019. С. 35–42.

5. Лебедик Л. В. Підготовка керівників гуртків до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти. Проєктування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості: в умовах воєнного стану : матеріали наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 23–25 черв. 2022 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 149–157.

6. Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю. Концептуальні засади підготовки викладачів вищої школи до проєктування дидактичних систем в умовах магістратури. Неперервна професійна підготовка фахівців в умовах формування спільного європейського освітнього простору: монографія / за редакцією С. П. Архипової, О. П. Лещинського. Черкаси : ЧНУ, 2020. С. 43–64.

7. Лебедик Л. В., Стрельников В. Ю., Стрельников М. В. Сучасні технології навчання і методики викладання дисциплін: Навчально-методичний посібник. Полтава : АСМІ, 2020. 303 с.

8. Романова Г. М. Підготовка викладачів вищих економічних навчальних закладів до

проектування навчальних технологій : монографія. К. : КНЕУ, 2009. 252 с.

9. Стрельников В. Ю. Забезпечення якості підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти. Підвищення якості національної освіти у контексті викликів сьогодення : матеріали Регіон. наук.-практ. конф. (26 трав. 2022 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Харків : ФОП Петров В. В., 2022. С. 260–263.

10. Стрельников В. Ю. Методологічні засади підготовки педагогічних працівників у системі неперервної освіти до роботи з обдарованими дітьми. Проектування розвитку та психолого-педагогічного супроводу обдарованої особистості: в умовах воєнного стану : матеріали наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 23–25 черв. 2022 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. С. 308–314.

11. Стрельников В. Ю. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти із застосуванням технології акселеративного навчання. Актуальні проблеми педагогічної освіти: новації, досвід та перспективи : збірник тез доповідей II Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (20 квіт. 2021 р., м. Запоріжжя) / за заг. ред. О. В. Пономаренко, Л. О. Сущенко. Запоріжжя : АА Тандем, 2021. С. 175–177.

12. Стрельников В. Ю. Підготовка викладачів на курсах підвищення кваліфікації до впровадження системи електронного навчання. Інформаційні технології – 2017 : зб. тез IV Всеукр. наук.-практ. конф. молодих науковців, 18 трав. 2017 р., м. Київ / відповід.

за вип. : М. М. Астаф'єва, Д. М. Бодненко, В. П. Вембер, О. М. Глушак, О. С. Литвин, Н. П. Мазур. К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. С. 254–256.

13. Стрельников В. Ю. Підготовка викладачів на курсах підвищення кваліфікації до впровадження системи інтенсивного навчання. Цілі сталого розвитку : глобальні та національні виміри : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (5–6 квіт. 2017 р.). К. : Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2017. С. 314–317.

14. Стрельников В. Ю. Теоретичні засади проектування професійно орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки : дис... д-ра пед. наук : 13.00.04 теорія і методика професійної освіти / Ін-т пед. і психол. проф. освіти АПН України. Київ, 2007. 461 с.

15. Стрельников В. Ю. Управління професійним розвитком педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти в умовах короткотермінових курсів підвищення кваліфікації. Актуальні проблеми управління освітою і навчальними закладами: зб. наук. пр. / за заг. ред. Л. А. Мартинець. Вип. 3. Ч. 1. Особливості управління навчальним закладом у сучасній системі освіти. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2020. С. 101–104.

16. Ушинський К. Д. Вибр. пед. тв. в 2-х т. К. : Рад. школа, 1983. Т.1. Людина як предмет виховання. 488 с.

17. Strelnikov V. Yu., Lebedyk L.V., Hura T.V., Sysoieva S. I., Stankevych S. V., Shapovalova E. V., Avilova O. Ye. Leadership and social work in the environmental management system. Ukrainian Journal of Ecology. 2021. № 11 (2). С. 349–351.

РОБОТА З ВИРОЩУВАННЯ МАГНОЛІЙ НА СТРИЙСЬКІЙ МІСЬКІЙ СТАНЦІЇ ЮНИХ НАТУРАЛІСТІВ

Кирилів Оксана Василівна

директор Стрийської міської СЮН,

Львівська область

Основною метою роботи Стрийської міської станції юних натуралістів є формування екологічно грамотної, вихованої особистості. Пріоритетні завдання — залучення вихованців до природоохоронної роботи, формування у дітей практичних знань, умінь та

навичок у галузі рослинництва, квітництва та садівництва.

Саме тому колектив станції юних натуралістів став партнером та активним учасником проекту «Стрий — місто магнолій». За ініціативи автора проекту Михайла Шмігельського,